

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Кафедра цивільного, нотаріального та виконавчого процесу

НОВЕЛИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА: СПРОЩЕНІ ПРОВАНДЖЕННЯ

**Матеріали
науково-практичної конференції**

***5 травня 2025 року
м. Одеса***

За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора
Неллі Юрійни Голубевої

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.919.(477)(062)

H727

DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.29744>

У збірці матеріалів науково-практичної конференції представлено тези доповідей науковців, що висвітлюють актуальні питання новел цивільного процесуального законодавства, зокрема інституту спрощеного провадження як ефективного механізму вирішення нескладних цивільних справ. У доповідях науковців обґрунтовано доцільність спрощеної процедури розгляду, що дозволяє забезпечити оперативність та економічність судового процесу. Особлива увага приділена критеріям віднесення справ до спрощеного провадження, правовим гарантіям учасників процесу, а також окреслено напрями подальшого вдосконалення законодавства з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб у межах цивільної юрисдикції.

Укладачі:

Н. Ю. Голубєва — доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, завідувач кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», адвокат;

І. А. Яніцька — кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

О. В. Сатановська — аспірант кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія»

Друкуються за рішенням кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «Одеська юридична академія» (*протокол № 10 від 23.05.2025 р.*)

Московчук Дмитро Олександрович Проблеми оптимізації цивільного процесуального законодавства Республіки Польща	44
Паскар Ауріка Лазорівна Роль спрощеного провадження в забезпеченні права на судовий захист в цивільному та адміністративному судочинстві	47
Полуніна Ольга Олександрівна Цифровізація та спрощене провадження: роль ЄСІТС, електронного суду, доказів	50
Стоянова Тетяна Анатоліївна Розгляд справ про видачу обмежувального припису — оптимізація цивільного судочинства чи/та спрощена процедура . . .	53
Цал-Цалко Юлія Юліївна Сутність спрощеного позовного провадження в цивільному судочинстві	56
Яніцька Інна Анатоліївна Мирова угода як інструмент оптимізації цивільного судочинства: роль виконавця у забезпеченні її виконання	58
Бітов Іван Андрійович Спрощене провадження в суді апеляційної інстанції	62
Мельниченко Анна Володимирівна Процесуальні наслідки рішень, ухвалених у спрощеному провадженні, для приватного виконавця	65

Секція II

ЗАОЧНИЙ РОЗГЛЯД. НАКАЗНЕ ПРОВАДЖЕННЯ. ІНШЕ

Волкова Наталія Василівна Щодо деяких особливостей судового наказу у справах про стягнення аліментів на утримання дитини	68
Ліопол Інна Михайлівна Ефективність наказного провадження як спрощеного виду цивільного судочинства: статистичний аналіз	71
Лукасевич Геннадій Олегович Примусове виконання рішень у сімейних спорах: повернення дитини та порядок спілкування	76

Список використаних джерел

1. Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи: Рішення Вищої ради правосуддя від 17 серпня 2021 року № 1845/0/15–21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910–21#Text>.
2. Цивільний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV : станом на 4 листоп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618–15#Text>.
3. Ясинок М. М., Котвяковський Ю. О. Електронний суд в цивільному судочинстві. Приватне та публічне право. 2023. URL: http://pplaw.in.ua/archive/1_2023/6.pdf.
4. Подрез Олександр and Кристина Петросян. *«Електронний суд» у цивільно-му судочинстві: переваги, проблеми, шляхи вирішення*. Diss. СНУ ім. В. Даля, 2024.
5. Суди не сканують документи, є Суд доведеться переробити, а на 2024 рік планується аудит ЄСІТС, — що розповів кандидат на заступника голови ДСА Олексій Білаш. Судово-юридична газета. URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/288403-sudyne-skaniruyut-dokumenty-yesud-bridetsya-pererobotat-a-na-2024-god-planiruyetsya-auditesits-chto-rasskazal-kandidat-na-zampredsedatelya-gsa-aleksey-bilash> (дата звернення: 14.05.2024).

Стоянова Тетяна Анатоліївна

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

РОЗГЛЯД СПРАВ ПРО ВИДАЧУ ОБМЕЖУВАЛЬНОГО ПРИПИСУ — ОПТИМІЗАЦІЯ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА ЧИ/ТА СПРОЩЕНА ПРОЦЕДУРА?

*«Справжнє розуміння не можна спростити без загрози
спотворення буття» (Мартін Хайдеггер, *Буття і час*).*

В національному науковому просторі поняття «спрощення судових процедур», «спрощене провадження» з'явилися не так давно та потребують наукового осмислення, структурування, оскільки на попередніх етапах судової реформи такі інститути не були притаманні національному цивільному процесуальному праву.

Небагато уваги серед науковців приділено й аналізу місця окремого провадженню і справ про видачу обмежувального припису в процесі оптимізації цивільного судочинства, зокрема *чи можна*

його віднести до спрощених процедур? Чи оптимізує це цивільний процес без втрати сенсу розглядуваної справи? Для відповіді на це питання, слід хоча б тезисно проаналізувати поняття оптимізації цивільного судочинства та риси, що притаманні спрощеним судовим процедурам.

Питання оптимізації цивільного судочинства, як зазначає А. Гулик, доволі довго не входило до сталого понятійно-категоріального апарату науки цивільного процесуального права, і слід погодитися з його точкою зору, що сьогодні оптимізація може бути представлена як процес створення таких судових процедур, які сприяють збереженню ресурсів учасників процесу і суду, формуванню для них очікуваного і зручного стану системи цивільного судочинства [1, с. 126]. Оскільки основними рисами, що притаманні спрощеним судовим процедурам є спрощення та прискорення судових розглядів, скорочення судових витрат (як впливає з Регламенту (ЄС) № 861/2007 [2]; Рекомендації № R (81), Рекомендації № R (84); Рекомендація № R (95) [3, с. 77]), то поступове введення до цивільного процесуального законодавства спрощених судових процедур є одним з проявів оптимізації цивільного судочинства, що набрало особливої швидкості з останньої віхи судової реформи. Тому, перша гіпотеза даного наукового дослідження є в тому, що спрощені судові процедури є одним з напрямків оптимізації цивільного судочинства.

Слід розрізнити спрощені судові процедури та спрощені провадження. До спрощених проваджень, здається логічним віднести наказне та спрощене позовне провадження, відповідно до ст. 19 Цивільного процесуального кодексу України (далі — ЦПК України) [4], стосовно ж спрощених судових процедур, то тут слід провести деякий аналіз з урахуванням існуючих наукових тенденцій та євроінтеграційних процесів, особливо щодо того чи входить окреме провадження до спрощених судових процедур чи ні. В науковій літературі окреме провадження, в порядку якого розглядається видача обмежувального припису, традиційно не належить до спрощених процедур. Так, І. О. Бут та Н. Ю. Голубева до спрощених процедур відносять — заочний розгляд справи, спрощене провадження та наказне провадження [3, с. 74—93]. Але, наприклад, А. В. Петровський, досліджуючи інститут спрощених судових процедур у цивільному процесуальному законодавстві європейських країн, відносить до них і окреме провадження, спираючись на законодавство Латвії, Литви, Естонії, Польщі, Німеччини, Франції [5, с. 34]. Тому постає логічне питання: чи можна в часи наближення цивільного процесу України до європейських стандартів судочинства, його оптимізації, стверджувати, що розгляд справ про видачу обмежувального припису належить до спрощених судових процедур?

Звертаючись до положення ЦПК України, зокрема Глави 13, справи про видачу обмежувального припису мають такі притаманні риси спрощеним судовим процедурам, як:

1) не має сторін з протилежними інтересами та повної змагальності, як в справах загального позовного провадження. Згідно ст. 350–2 заявником може бути особа, яка постраждала від домашнього насильства, або її представник, батьки та інші законні представники дитини, родичі дитини (баба, дід, повнолітні брат, сестра), мачуха або вітчим дитини, а також органи опіки та піклування в інтересах дитини, яка постраждала від домашнього насильства, в інтересах недієздатної особи, яка постраждала від домашнього насильства. В свою чергу заінтересованими особами, згідно ст. 350–3 ЦПК України — є особи, стосовно яких подано заяву про видачу обмежувального припису, а, також, інші фізичні особи, прав та інтересів яких стосується заява про видачу обмежувального припису, органи державної влади та органи місцевого самоврядування у межах їх компетенції. Тобто не можна говорити про наявність прямої змагальності, але, водночас не можна говорити про її повну відсутність, оскільки особа, стосовно якої подана заява про видачу обмежувального припису здійснила факт порушення насильницького характеру, відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [6]. Але, суд має право розглядати справу без участі заявника, якщо існує загроза подальшої дискримінації чи насильства для нього, та без присутності заінтересованих осіб, у випадку їх неявки та належного повідомлення, згідно ст. 350 -5 ЦПК України.

2) справа розглядається в скорочені терміни — 72 години, відповідно ч. 2 ст. 350–5 ЦПК України. Тобто притаманна спрощеним судовим процедурам риса — скорочені строки.

3) відсутність підготовки справи, як окремої стадії — на відміну від деяких інших справ окремого провадження (ст. 307 ЦПК України усиновлення; ст. 322 ЦПК України — розгляд судом справ про відновлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі; ст. 307 ЦПК України — розгляд судом справ про визнання фізичної особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою). Це свідчить про наявність спрощення судового розгляду.

Не вдаючись у більш детальний аналіз процедури розгляду справ про видачу обмежувального припису, можна стверджувати, що за характерними рисами спрощених судових процедур встановлення порядку його розгляду в межах окремого провадження підпадає під поняття спрощених судових процедур та загалом є проявом оптимізації цивільного судочинства.

Список використаних джерел

1. А. Гулик. Поняття оптимізації цивільного судочинства: огляд концептуальних підходів // Публічне право — Вип. № 2 (38). — 2020. — С. 121–127. — Режим доступу: DOI<https://doi.org/10.32782/2020-38-14>.
2. Офіційний сайт Європейського Союзу Режим доступу:https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2007/861/oj/eng?utm_source=chatgpt.com
3. Сучасні проблеми цивільного та цивільно-процесуального права (в частині цивільно-процесуального права) : навч.метод. посіб. [Електронне видання] / Н. Голубева, І. Бут, О. Полуніна, Ю. Полюк, Ю. Цал-Цалко. — Одеса : Фенікс, 2023. — 190 190 с. — ((Серія «Навчально-методичні посібники»). Режим доступу:<http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/26554>.
4. А. В. Петровський Інститут спрощених судових процедур у цивільному процесуальному законодавстві європейських країн // Нове українське право. — Вип. 4. — 2023. — С. 34–38. — Режим доступу: DOI <https://doi.org/10.51989/NUL.2023.4.4>.
5. Цивільний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV : станом на 31 грудня 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.
6. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 7 грудня 2017 року // Відомості Верховної Ради від 2 лютого 2018 року. — № 5. — Ст. 35.

Цал-Цалко Юлія Юліївна

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

СУТНІСТЬ СПРОЩЕНОГО ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Спрощене позовне провадження є важливою складовою сучасного цивільного процесу, що має за меті спрощення процедури розгляду справ. Запровадження інституту спрощеного позовного провадження стало результатом запозичення позитивного досвіду провідних європейських країн і має на меті: по-перше, підвищення ефективності правосуддя та зменшення судового навантаження, оскільки спрощене провадження дозволяє розглядати справи швидше, без зайвих процедурних формальностей. Це сприяє оперативному вирішенню конфліктів та оптимізації роботи судової системи. По-друге, забезпечення доступності правосуддя — завдяки спрощеним вимогам до доказової бази та процедури, сторони можуть швидше і легше захистити свої права, що напряду сприяє підвищенню доступності правосуддя